

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
nefnadasvid@althingi.is

Reykjavík 29.04.2020

Efni: Umsögn um mál 725, frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og umsögn um mál nr. 726, frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru.

Hinn 21. apríl sl. lagði fjármála- og efnahagsráðherra fram á Alþingi frumvarp til laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og frumvarp um frekari aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru. Frumvarpinu var vísað til efnahags- og viðskiptanefndar að 1. umræðu lokinni. Með tölvupósti dags. 22. apríl sl., óskaði nefndin eftir umsögn SAF – Samtaka ferðaþjónustunnar um frumvörpin.

Frumvörpin eru hluti af þeim aðgerðum ríkisstjórnar sem eru hluti af öðrum aðgerðapakka sem hluta mótvægisráðstafana stjórnvalda í tengslum við það áfall sem efnahagur landsins hefur orðið vegna heimsfaraldurs kórónuveiru.

Í grundvallaratriðum lýsa SAF yfir ánægju með tilraun stjórnvalda til að mæta þeim áhrif sem heimsfaraldurinn kórónaveira hefur haft í för með sér en hins vegar telja SAF, líkt og kom fram í umsögn samtakanna við frumvarp til fjárukalaga sem lagt var fram samhliða frá 27. apríl, að aðgerðir stjórnvalda þurfi að miða að því að lækka fastkostnað fyrirtækja.

Tillögur frumvarpsins miða m.a. að tryggja atvinnurekendum sýrefni til þess að komast í gegnum þær krefjandi efnahagsaðstæður sem þau standa fyrir á þessum tímum. Rekstrarkostnaður fyrirtækja í formi fastkostnaður verður að lækka enda horfa mörg fyrirtæki í ferðaþjónustu til tekjuhruns vegna þess að neysla mun dragast verulega saman enda engar tekjur að hafa frá ferðamönnum.

Talsverð óvissa ríki í íslensku efnahagslífi um þessar mundir og mikilvægt að aðgerðir stjórnvalda séu þess eðlis að þær séu skýrar og þjóni tilætluðum árangri.

SAF gera eftirfarandi athugasemdir við frumvörpin.

Mál 725.

Lokunarstyrkur

SAF telja það afar jákvætt að stjórnvöld ætli að veita lokunarstyrki og stuðningslán til minni fyrirtækja. Í 5. gr. frumvarpsins er fjallað um fjárhæð lokunarstyrkja.

Fjárhæð lokunarstyrks skal vera jafnhá rekstrarkostnaði rekstraraðila tímabilið 24. mars til 3. maí 2020. Lokunarstyrkur getur þó ekki orðið hærri en 800 þús. kr. á hvern launamann sem starfaði hjá rekstraraðila í febrúar 2020, þó að hámarki 2,4 millj. kr. á hvern rekstraraðila.

Hins vegar telja SAF að umfang lokunarstyrkja sé ekki nægjanlegt, m.t.t. þess fjárhæðarhámarks sem áætlað er að setja hverjum rekstraraðila og þess markmiðs sem stefnt er að.

Skilyrðin til að fá lokunarstyrki.

Í 4. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um þau skilyrði sem rekstraraðili þurfi að uppfylla til að fá lokunarstyrki. Eðlilegt er að setja skilyrði fyrir veitingu styrkjanna en þau mega ekki vera það þröng að þau vinni gegn markmiðum frumvarpsins að styðja við þá rekstraraðila sem orðu fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru vegna beinna aðgerða stjórnvalda.

Í 1. tölul. 4. gr. er tiltekið að rekstraraðila hafi verið skylt að loka skv. 1. másl. 1. mgr. 5. gr. auglýsingar um takmörkun á samkomum vegna farsóttar, nr. 243/2020 eða láta af starfsemi eða þjónustu skv. 2. mgr. sölu greinar á grundvelli 2. mgr. 12. gr. sóttvarnalaga, nr. 19/1997.

Lokun samkomustaða og starfsemi vegna sérstakrar smithættu.

Sundlaugum, líkamsræktarstöðvum, skemmtistöðum, krám, spilasölum, spilakössum og söfnum skal lokað á gildistíma auglýsingar þessarar. Þá skulu aðrir veitingastaðir þar sem heimilaðar eru áfengisveitingar ekki hafa opið lengur en til kl. 23.00 alla daga vikunnar.

Starfsemi og þjónusta sem krefst eða hætta er á sneringu milli fólks eða mikillar nálægðar er óheimil á gildistíma auglýsingar þessarar, svo sem allt íþróttastarf, starfsemi hárgreiðslustofa, snyrtistofa, nuddstofa og önnur sambærileg starfsemi. Þetta á einnig við um íþróttastarf þar sem notkun á sameiginlegum búnaði getur haft smithættu í för með sér, t.d. skíðalyftur.

Ennfremur segir í 2. mgr. 3. gr. auglýsingarinnar segir að;

[e]nn fremur skal tryggt á öllum vinnustöðum og í allri starfsemi að ekki séu á sama tíma fleiri en 20 einstaklingar inni í sama rými, svo sem á veitingastöðu, kaffihúsum...

Í greinargerð frumvarpsins kemur eftirfarandi fram um veitingastaði:

„Öðrum veitingastöðum en skemmtistöðum og krám var ekki gert að hætta starfsemi á gildistíma auglýsingarinnar, þótt þeim hefði eftir atvikum verið gert að sæta skerðingu á opnunartíma, og eiga því ekki rétt á styrkjum samkvæmt frumvarpinu ...[...]. Skilgreining á starfsemi veitingastaða er tilgreind í rekstrarleyfi viðkomandi staðar. Hafa ber í huga að á einum veitingastað getur verið starfrækt tvönn konar starfsemi á sama rekstrarleyfinu. Til dæmis getur staður verið rekinn sem veitingahús á dagtíma en skemmtistaður á kvöldin. Við mat á því hvort slíkur veitingastaður eigi rétt á styrk ber að horfa til umfangs hvorrar starfsemi í rekstri staðarins.“

Ef frumvarpið verður samþykkt óbreytt munu veitingastaðir ekki hljóta lokunarstyrki. SAF telja einnig nauðsynlegt að veita veitingastöðum lokunarstyrki enda voru rekstrarforsendur þeirra algjörlega brostnar við auglýsinguna um takmörkun á samkomum vegna farsóttar nr. 243/2020. Takmörkunin var orðin svo umtalsverð að það var ekki stætt að halda stöðunum áfram opnum og því hafði auglýsingin þau áhrif að stöðunum var *de facto* lokað með birtingu auglýsingarinnar.

Margir veitingastaðir reyndu að hafa opið og gekk misvel. Það að veita styrki til veitingastaða mun því ekki hafa letjandi áhrif á staðina enda er tímabilinu sem um ræðir lokið. Skilyrði 2. tölul. 4. gr. mun koma í veg fyrir að þeir staðir sem gátu haldið starfsemi sinni eitthvað gangandi fái styrk.

Ríkið á undir þessu kringumstæðum að gera meira en minna. Veitingahús hafa misst stóran hluta viðskiptamanna sinna, erlendir ferðamenn, og þeim var mörgum hverjum gert ómögulegt að vera starfandi eftir birtingu auglýsingarinnar. Engum veitingastöðum sem gekk bærilega verður hvort eð er veittur styrkur því 2. tölul. 4. gr. frumvarpsins kemur sjálfkrafa í veg fyrir það. Undir lokunarstyrki hætti því fleiri tegundir af starfsemi að falla undir það en færri því áhætta ríkisins er lítil enda mun fyrrgreint skilyrði um 75% lægri tekjur koma í veg fyrir misnotkun.

Því óskar SAF eftir því að veitingastöðum verði einnig veittir lokunarstyrkir með einfaldri breytingu á 1. tölul. þar sem þeir verða sérstaklega taldir upp.

Á tímum sem þessum gildir frasinn ekki *minna er meira*, heldur þarf ríkið að tileinka sér það að veita meira heldur en minna og rýmka takmörkin.

Stuðningslán

SAF telur að stuðningslán með 100% ríkisábyrgð geti verið mikilvæg aðgerð og mögulega til þess fallin að styðja við þau fyrirtæki sem aðgerðin nær til. SAF vill hins vegar koma með eftirfarandi athugasemdir við stuðningslána fyrirkomulagið.

Skilyrðin

Markmið laganna er að viðhalda atvinnustigi og efnahagssumsvifum með því að styðja við minni rekstraraðila sem hafa orðið fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og aðgerða stjórnvalda til að verjast útbreiðslu hennar.

Í 10. gr. frumvarpsins koma fram átta skilyrði til þess að Ríkissjóður geti ábyrgst stuðningslánið.

Það er eðlilegt að skilyrði séu sett um lántöku og ábyrgð. Það vekur hins vegar furðu þegar ríkið setur skilyrði um eitthvað fram í tímann, ef það er ekki uppfyllt þá fellur ríkisábyrgðin niður og ef lánið fer í vanskil þá lendir það á lánveitanda.

SAF gerir því athugasemd við 4. tölul. 10. gr. Þar eru sett skilyrði varðandi arðgreiðslur og greiðslur af lánum rekstraraðila til eigenda. Þessi skilyrði munu endurspeglast í lánaskilmálum stuðningslána. Hins vegar getur það ekki verið í höndum lánveitenda að bera ábyrgð á því ef lántaki brýtur gegn þessu skilyrði með þeim hætti að ábyrgð ríkissjóðs falli niður. Lánveitandi getur ekki haft eftirlit með rekstraraðilanum á lánstímanum.

Afleiðingar þessa skilyrðis verða þau að lánveitandi verður hikandi að veita stuðningslánið og það hægir á kerfinu og vinnur gegn markmiðum laganna um að viðhalda atvinnustigi og efnahagssumsvifum. Markmið lánanna er að vinna gegn lausafjárvanda, koma fjármagni í umferð og því mega skilyrðin ekki vera letjandi fyrir lánveitendur. Þetta verður að vera úrræði sem minni fyrirtæki geti nýtt sér í raun. Að öðrum kosti er betra heima setið en af stað farið.

Því mælist SAF til þess að í frumvarpinu verði ákvæði þess efnis að ef lántaki brýtur gegn skilyrði 4. gr. 10. gr. eftir að hafa fengið stuðningslán þá öðlast ríkið endurkröfurétt á lántaka og ríkið sitji uppi með innheimtu lánsins en ekki lánveitandinn. Ríkið innheimtir lánið eins og aðrar skuldir við ríkissjóð.

Tekjuviðmiðið

Um tekjuviðmið rekstraraðila er tekið á í 2. tölul. 10. gr. frumvarpsins. Þar er miðað við að tekjur á rekstrarárinu 2019 eiga að lágmarki hafa verið 9. m.kr. og að hámarki 500 m.kr. Með því nær stuðningslánið eingöngu yfir örfyrirtæki en ekki yfir lítil fyrirtæki.

Heimsfaraldurinn kórónaveira hefur víðtæk áhrif á íslenskt atvinnulíf og því er mikilvægt að aðgerðin nái yfir sem flest fyrirtæki í íslensku atvinnulífi og stuðningslánið eru hugsuð sem rekstrarlán til að aðstoða fyrirtæki í gegnum mjög erfiðara efnahagsaðstæður og þess vegna er mikilvægt að þau hafi víðtækari áhrif. Að öðru leyti vill SAF vísa til umsagnar Samtaka atvinnulífsins, dags. 27. apríl 2020, um frumvarpið og taka undir með þau sjónarmið sem koma fram þar um stuðningslán.

Mál 726.

Fasteignaskattur

Miðað við núverandi stöðu og horfur munu fyrirtæki eiga í verulegum erfiðleikum við að ráða við aðlögunina sem verður við algjört tekjuleysi. Undir þessum kringumstæðum standa atvinnurekendur frammi fyrir verulegum vanda við að standa undir föstum kostnaði sem ekki tekur sveiflu eftir árferði, t.d. fasteignaskatti sem er lagður á miðað við forsendur sem byggjast á stöðu síðasta árs og virðist nánast aldrei dragast saman sama hvað á gengur. Fasteignaskattur fyrir árið 2020 tekur mið af fasteignamati ársins 2019. Í ljósi efnahagslegra áhrifa heimsfaraldurs kórónuveiru er ljóst að þær tekjuforsendur sem matið byggði á eru brostnar og þar með er ótækt að byggja á þeim forsendum. Óbreytt fyrirkomulag mun reynast atvinnurekendum mjög erfitt til lengri tíma. Í ljósi ástandsins verður að teljast eðlilegt að lækka varanlega raunverulegt skatthlutfall fasteignaskatts. Fasteignaskattur er þung kostnaðarbyrði í rekstri fyrirtækja í ferðaþjónustu og þá sérstaklega í rekstri þeirra fyrirtækja sem reka gistipjónustu. Er nú mikið lagt á þau fyrirtæki með allsherjar hruni á komum erlendra ferðamanna til landsins að það eigi ekki einnig að leggja á þau himin háan fastkostnað í formi fasteignagjalda.

Til að lækka varanlega rekstrarkostnað fyrirtækja í ferðaþjónustu er lagt til lækun fasteignaskatts á atvinnuhúsnæði. Til fyllingar ofangreindri umfjöllun vill SAF vísa til umsagnar SVP, das. 29. apríl 2020 um fyrirleggjandi frumvarp og taka undir þau sjónarmið sem koma fram um fasteignaskatt.

Jöfnun tekjuskatts

SAF vill taka undir umfjöllun Samtaka atvinnulífsins um jöfnun tekjuskatts sem kom fram í umsögn þeirra um framvarpið 27. apríl 2020.

Að mati SAF á því ekki að takmarka fjárhæð skatteignarinnar með þeim hætti sem gert er í frumvarpinu.

Þau fyrirtæki sem skiluðu miklum hagnaði á síðasta ári munu lenda í miklu tapi í núverandi árferði. Sérstaklega fyrirtæki sem starfa í ferðaþjónustu. Ríkissjóður setti ekki þak á skattgreiðslur þeirra fyrirtækja í fyrra. Ákvæðið í núverandi mynd felur þannig í sér ómálefnalega mismunun sem er ekki fullnægjandi rökstudd. Í skattheimtu verður að ríkja jafnræði og því eðlilegt að fyrirtæki með meiri hagnað en 100 m. kr. í fyrra og fer í mikinn taprekstur í ár geti tekið tapið út á einu ári í stað fleiri. Aðgerðin er tekjuhlutlaus fyrir ríkissjóð að frádregnum fjármagnskostnaði.

Lokaorð

Fulltrúar SAF eru hér með reiðubúnir að svara öllum frekari spurningum um málið.

Virðingarfyllt,
f.h. SAF – Samtaka ferðaþjónustunnar

Jóhannes Þór Skúlason